

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Департамент освіти Сумської обласної державної адміністрації
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Українська асоціація дослідників освіти

**ОСВІТА ДЛЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: ВИКЛИКИ, ПРОБЛЕМИ,
ПЕРСПЕКТИВИ**

**EDUCATION FOR THE 21st CENTURY: CHALLENGES, PROBLEMS,
PROSPECTS**

Матеріали V Міжнародної
науково-практичної конференції

26 грудня 2023 року

Суми
Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка
2024

УДК 37.09:001.895](477+100)||20||(063)
О-72

*Рекомендовано до друку вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені
А. С. Макаренка (протокол № 6 від 29.01.2024 р.)*

Редакційна колегія:

М. А. Бойченко – доктор педагогічних наук, професор
(відповідальний редактор);

А. А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор;

А. К. Куліченко – доктор педагогічних наук, доцент;

М. М. Бикова – кандидат педагогічних наук, доцент;

Н. Г. Осьмук – кандидат педагогічних наук, доцент;

І. І. Проценко – кандидат педагогічних наук, доцент;

Ж. Ю. Чернякова – кандидат педагогічних наук, доцент;

І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук, доцент

Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи:
матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (26 грудня 2023 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 212 с.

Збірник містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи». У матеріалах конференції розглядаються актуальні проблеми та перспективи інноваційного розвитку системи освіти в глобальному та національному контекстах; виклики для трансформації системи освіти України в умовах сталого розвитку; виклики, проблеми та перспективи освітніх і дослідницьких практик у мистецтві та дизайні.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

УДК 37.09:001.895](477+100)«201»(063)

PROGRAMS OF ECOLOGICAL AND NATURALISTIC WORK IMPLEMENTED IN THE OUT-OF-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Analyzing the programs of ecological and naturalistic work (ENW) implemented in the out-of-school education institutions (OEI) of Ukraine, we can conclude that their content was influenced by socio-political, socio-economic and educational factors.

In the post-war period, in connection with the difficult socio-economic situation in the country, local education management bodies did not pay enough attention to the programs and methodological provision of ENW in the OEI. The primary tasks at that time were to restore the network of schools and attract student youth to study in them. Methodological provision of ENW in the regions was carried out at an insufficient level. This period is characterized by the absence of printed copies of methodological manuals and recommendations on the organization of extracurricular activities.

Changes in approaches to the content of education were finally approved after the adoption in 1959 by the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR of the law "On strengthening the connection between school and life and on the further development of the system of public education in the Ukrainian SSR", which defined the course for polytechnization, strengthening the connection of school with production, combining education with productive work. The latter initiated the work on introducing new subjects to the curricula, changing the curricula, which would contribute to the involvement of students in work at enterprises, collective farms, educational and research areas, and in school workshops. And taking into account the fact that the content of ENW was oriented towards school programs, all the above-mentioned changes were significantly reflected in the content and forms of ENW in the OEI.

Especially significant changes occurred in the content of school biology programs after the October Plenum of the Central Committee of the CPSU in 1964. Such areas of biological science as the foundations of classical genetics, molecular biology, and Darwin's theory of the evolution of the organic world, which had been prohibited during the entire period of the "Lysenkovshchyna", were restored. And taking into account the fact that extracurricular ENW is inseparable from the general laws of the development and functioning of school biological education, the content of the educational programs of the science circles was changed accordingly. In 1978, significant corrections were made to the existing school biology curriculum. They related to raising the scientific level of teaching biology, reducing complex and supplementary material, developing students' skills of independent replenishment of knowledge, instilling in them responsibility for nature

conservation, strengthening the ideological and political potential of classes and their polytechnic orientation. It is natural that the adoption of new programs in biology changed the content of the programs of naturalistic circles in the OEIs in terms of developing new approaches to ecological education, problem-based learning, wide use of interdisciplinary connections, polytechnic orientation.

The first methodologically based educational programs for leaders of ecological and naturalistic circles appeared in the late 70's and early 80's. The programs were recommended by the Ministry of Education of the USSR, and later by the Ministry of Education of the Ukrainian SSR.

After the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR promulgated the Declaration on the State Sovereignty of the Republic, the Law of the Ukrainian SSR "On Education", there was a need to ensure a high-quality new level of education, to review approaches to its organization and content in the context of a radical renewal of society. At this request, the Decision of the Board of the Ministry of National Education of the Ukrainian SSR dated June 19, 1991 adopted the Program for the Development of National Education of the Ukrainian SSR for the transitional period (1991-1995). In the program, attention was drawn to formalism in the activities of the OEIs, uniformity and reproducibility in the choice of forms and methods of working with pupils, attention was drawn to the fact that the programs and methodological provisions were insufficiently scientifically based. To implement the specified program, taking into account the age and individual characteristics of the pupils, teachers of the OEI, working according to the programs recommended by the Ministry of Education and Culture, made certain changes in the distribution of the academic hours for the study of individual topics and sections, in the content they changed the ratio of theoretical and practical parts.

Thus, in the 1990's, in addition to the educational programs recommended by the Ministry of Education and Culture, teachers began to use author's educational programs approved at the regional level. Later, in order to implement the Plan of Priority Actions of the State National Program "Education", the national "Ukrainian Contest of author's programs, methodological recommendations, educational and methodological manuals on the problems of extracurricular education" was announced.

In order to improve the forms and methods of ENW, to stimulate pedagogical workers to creative search, from 2014 to the present, the Ministry of Education and Culture of Ukraine has been holding the national "Ukrainian Contest of Manuscripts of Educational Literature for the Out-of-School Education Institutions of the Education System" and "Ukrainian Contest of Scientific and Methodological Developments and Virtual Resources on Ecological and

Naturalistic Direction of the Out-of-School Education”, where the best author’s educational programs are evaluated.

Therefore, during the time of independent Ukraine, the content, forms and methods of ENW are being modernized due to the creation of author’s regional educational programs, methodological recommendations and didactic materials. With the beginning of the coronavirus pandemic and with the maintenance of martial law in the country, the modernization of approved and development of new curricula for out-school education, adapted to the conditions of distance and blended learning, continues.

Галина Волкова

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК КОМПОНЕНТ ТА ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ЛІКАРЯ

Зміни сучасних суспільних умов в Україні – наслідки пандемії COVID-19 та воєнний стан – суттєво впливають на всі компоненти вищої професійної освіти в країні. Орієнтація на активне, контекстне навчання стала одним із значних компонентів стратегії розбудови вищої професійної освіти. В Україні сьогодні підвищується роль саме англійської мови не тільки як засобу професійного спілкування у світовому просторі, а й як засобу досягнення соціальних ролей. Тому виникає потреба у пошуках нових підходів у викладанні дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням (ІМПС)» з метою підготовки фахівця, професійна компетенція якого стає глибшою завдяки володінню англійською мовою.

Якщо зазвичай у навчальній практиці минулих років переважали тренувальні прийоми, то сучасна тенденція полягає у більш активному використанні проєктивних прийомів з урахуванням розвитку пізнавальної потреби, що узгоджується з професійними мотивами: за допомогою іноземної мови студенти розширюють свої професійні знання та світогляд. Потреба отримання нових знань зі спеціальності стає мотивом створення ядра іншомовних рецептивних та продуктивних мовленнєвих компетенцій тоді, коли студенти усвідомлюють, що іноземна мова є засіб саморозвитку, становленню загальних, соціальних, наукових та професійних компетенцій, формуванню специфічних властивостей та якостей самоактуалізації, самоорганізації, саморегуляції, самоконтролю, які визначають її особистісну стійкість у подоланні труднощів.

Чільне місце в навчальному процесі в медичному університеті мають займати базові знання загальноосвітніх та спеціальних предметів. Професійно значущі теми навчального плану з іноземної мови повинні презентуватись викладачами і вивчатись студентами з позиції інтеграції